

Становище

За докторската дисертация на Йордан Стоичков на тема „Латинска Америка в системата на международните отношения“ за присъждане на ОНС „доктор“ по 3.3. Политически науки

От професор Антоний Тодоров, д.н., Нов български университет

Представена е за защита дисертация в размер на 268 страници, организирана в пет глави и списък на използваната литература. Разработена е в рамките на докторската програма на катедра „Международни отношения“ на УНСС и е с научен консултант доц. д-р Пламен Ралчев.

Ще започна малко необичайно да една становище, което е част от форализирана процедура. От много време насам не съм чел толкова добре построена и представена дисертация, изработена внимателно и съвестно, спазваща изцяло нормите на академичните текстове и заедно с това интересна и донасяща ново познание. Необичайно е началото на едно становище да започне почти със заключението, но бих искал още отначало да я ясно, че представеният текст има много сериозни положителни качества.

Основни постижения на дисертацията

Основната теза на дисертацията, която експлицира и основният изследователски въпрос, е формулирана пространно, но точно: „В условията на трансформация на международната система към многополюсен световен ред, Латинска Америка придобива нарастващо стратегическо значение, но въпреки навлизането на нови глобални актьори като Китай и Русия, регионът не преодолява исторически установената комплексна зависимост „център–периферия“, а се включва в нови форми на неоколониална обвързаност, подпомагани от икономическата и публичната дипломация и задълбочени от липсата на регионална хомогенност и отслабването на стратегическото присъствие на традиционните партньори – САЩ и Европейския съюз.“ Видимо става въпрос за изследване на онези особености на геополитическата характеристика на Латинска Америка, която не ѝ позволява да се възползва от многополюсния свят, за да се откъсне от наследената зависимост „център–периферия“.

В логическа връзка с това е и заявената основна цел изследването: „да анализира формите, механизмите и последиците от икономическото и политическото

Влияние на Китай и Русия в Латинска Америка и да ги постави в контекста на глобалното съперничество с „традиционните партньори“ – именно САЩ и ЕС и новите тенденции в международната система.“ Предвид на последните развития и операцията на САЩ във Венецуела, така поставената цел несъмнено се вписва изцяло в актуалността на политиката, но и на изследванията днес, като увеличава значително актуалността на темата на дисертацията.

Добро впечатление правят самоограниченията, което авторът Йордан Стоичков си поставя като изследовател, защото няма изследване, което да е възможно без ясни очертания на изследователския обект и експлициране на произтичащите от това ограничения. Първото ограничение е във времевия период – последните 30-40 години, период на трансформация на международната система след края на Студената война, но и след видимото излизане на авансцената на международната политика като световни сили на дотогава регионални сили.

Много добро впечатление прави и отличното познаване и използване на разработените теоретични подходи в изследването на международните отношения и международната политика. Йордан Стоичков не само демонстрира отлична осведоменост върху наличната литература (на български, английски и испански езици), но изключително добросъвестно представя авторите и техните теории. Важното е, че авторът ясно и категорично избира своята теоретична перспектива – структурния реализъм на Кенет Уолц, но същевременно показва възможните насоки на анализ от гледна точка и на другите теоретични перспективи.

Макар и много рядко използвано като метод, добро впечатление остава също така обобщението на основните изводи и заключения в отделните раздели на изложението. Несъмнено това помага на читателя да затвърди впечатлението от четенето и да затвърди разбирането на авторската позиция.

Най-удивителното и полезно, обаче, е обобщението накрая на изложението на основните изводи и перспективи на изследването. Това обобщение в заключението затвърждава разбирането на читателя, че основният изследователски въпрос е намерил своя отговор, че формулираните хипотези за доказани. Убедително е твърдението, че използваният „интегративен модел за анализ“, който свързва глобалното, регионалното и държавно-националното равнища, позволява едно пълноценно и системно доказване на трите основни хипотези на работата. Така “навлизането на Китай и Русия в Латинска Америка не води до стратегическа автономност на региона“; ограничаването на

стратегическото присъствие на САЩ и ЕС в Латинска Америка е резултат и от ограничената ефективност на ценностно ориентираните им политики в условията на нарастващ геоекономически прагматизъм“; а „липсата на регионална хомогенност и вътрешната фрагментация на Латинска Америка възпрепятстват формирането на автономна, обща, регионална стратегия“.

Въпреки това, обаче, според изследването Латинска Америка има потенциал да засили самостоятелната си роля в международната система, само ако се ориентира към сценарий на регионална интеграция, икономическа диверсификация и стратегическо балансиране между САЩ, Китай и Европа.

Като цяло съм съгласен, че използваната методология е позволила постигането на очакваните от изследването резултати:

1. Емпирична верификация на модела за трите равнища – глобално, регионално, държавно;
2. Изграждане на база данни относно регионална автономия – принос към методологията на международните отношения;
3. Сравнителен анализ на различните форми за системно стратегическо позициониране и противовес на глобалните сили в конкретния регион;
4. Формиране на сценарии за бъдещи траектории на Латинска Америка в системата на международните отношения.

Прави добро впечатление и формулирането на оригиналните научни приноси на изследването, нещо, което много често затруднява докторантите. Самата употреба на понятия като апробиране, доказване, идентифициране, разкриване говори за разбиране на това, какво е „научен принос“, защото се надхвърля обичайното „описание“, „систематизиране“ или „обобщение“. Приемам, че има „цялостно, систематизирано и актуално изследване на Латинска Америка“ в българската политология. Също така и апробирана теорията на зависимостта (център–периферия) и теорията за световната система. В сравнителен план са идентифицирани различията в между-ценностно ориентираните подходи на ЕС и САЩ и прагматично-реалистичните модели на Китай и Русия. Доказана е ключовата роля на икономическата и публичната дипломация като инструменти за стратегическо влияние в региона. Формулирани са възможни сценарии за бъдещото развитие на отношенията между Латинска Америка и основните глобални актьори.

Критични бележки и Въпроси

Няма изследване, което да не може да бъде критикувано, иначе ще бъдем в сферата на свещените текстове. Макар да смятам, че представената дисертация има много съществени положителни качества, ще отправя и някои критични бележки.

Първата ми бележка е свързана с обявената научна методология, дефинирана като интердисциплинарен подход, който включва исторически, политически и икономически анализ, сравнителен метод и вторичен статистически анализ. Това е описание на типичния геополитически анализ, който по дефиниция съчетава география, политика, история и икономика. Вероятно ще е по-ясно за читателя, ако основният изследователски подход беше описан като „геополитически анализ“ като най-обща методологическа рамка, подсилена от по-частните подходи на „структурния реализъм“ и „международната системна теория“.

Втората ми бележка е по-скоро формална – на места текстът е твърде обстоятелствен и би спечелил много, ако при евентуална публикация бъде синтезиран на много места.

Най-сетне има и един конкретен въпрос, свързан с Втората хипотеза за „регресията на САЩ“ като стратегическо влияние в Латинска Америка. Имаме ли основание да смятаме, че политиката на президента Тръмп по отношение например на Венецуела, е на път да промени дългосрочно това?

Заключение

Като имам предвид качеството на предложения текст, резултат от систематично и спазващо научните стандарти изследване, както и несъмнената му полза за изследователите и практиците на международните отношения, смятам, че дисертацията на Йордан Стоичков притежава всички необходими качества на научен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по 3.3. Политически науки.

Погнис:
(проф. Антоний Тодоров, г.н.)

Opinion

On the doctoral thesis of Yordan Stoichkov on the topic “Latin America in the system of international relations” for awarding the title of “doctor” (PhD) in 3.3. Political Science

By professor Antony Todorov, Dr. Hab., New Bulgarian University

A dissertation of 268 pages, organized into five chapters and a list of used literature, has been submitted for defense. It was developed within the framework of the doctoral program of the Department of “International Relations” of the UNWE and has a scientific advisor Assoc. Prof. Dr. Plamen Ralchev.

I will start a little unusually with an opinion, which is part of a formalized procedure. For a long time, I have not read such a well-constructed and presented dissertation, carefully and conscientiously prepared, fully respecting the norms of academic texts and at the same time interesting and bringing new knowledge. It is unusual for the beginning of an opinion to start almost with the conclusion, but I would like to make it clear from the outset that the presented text has very serious positive qualities.

Main achievements of the dissertation

The main thesis of the dissertation, which also explicates the main research question, is formulated broadly but precisely: “In the context of the transformation of the international system towards a multipolar world order, Latin America is gaining increasing strategic importance, but despite the entry of new global actors such as China and Russia, the region does not overcome the historically established “center-periphery” complex dependence, but is involved in new forms of neocolonial engagement, supported by economic and public diplomacy and deepened by the lack of regional homogeneity and the weakening of the strategic presence of traditional partners – the United States of America and the European Union.” It is clearly a question of studying those features of the geopolitical characteristics of Latin America that do not allow it to take advantage of the multipolar world in order to break away from the inherited “center-periphery” dependence.

Logically related to this is the stated main goal of the study: “to analyze the forms, mechanisms and consequences of the economic and political influence of China and Russia in Latin America and to place them in the context of global rivalry with the ‘traditional partners’ – namely the USA and the EU and the new trends in the international

system.” Given the recent developments and the USA operation in Venezuela, the goal set in this way undoubtedly fits fully into the relevance of politics, but also of research today, significantly increasing the relevance of the topic of the dissertation.

The self-limitations that the author Yordan Stoichkov sets for himself as a researcher make a good impression, because no study is possible without clear outlines of the research object and explication of the resulting limitations. The first limitation is in the time period – the last 30-40 years, a period of transformation of the international system after the end of the Cold War, but also after the visible emergence of previously regional powers as world powers on the forefront of international politics.

The excellent knowledge and use of the existing theoretical approaches in the study of international relations and international politics also makes a very good impression. Yordan Stoichkov not only demonstrates excellent awareness of the available literature (in Bulgarian, English and Spanish), but also presents the authors and their theories with exceptional carefulness. The important thing is that the author clearly and categorically chooses his theoretical perspective – the structural realism of Kenneth Waltz, but at the same time shows the possible directions of analysis from the point of view of other theoretical perspectives.

Although very rarely used as a method, the summary of the main conclusions and deductions in the different sections of the presentation also leaves a good impression. Undoubtedly, this helps the reader to consolidate the impression of the reading and to consolidate the understanding of the author's position.

The most amazing and useful, however, is the summary at the end of the presentation of the main conclusions and perspectives of the study. This summary in the conclusion reinforces the reader's understanding that the main research question has found its answer, that the formulated hypotheses have been proven. It is convincing to state that the used “integrative model of analysis”, which connects the global, regional and state-national levels, allows for a full and systematic proof of the three main hypotheses of the work. Thus, “the entry of China and Russia into Latin America does not lead to the strategic autonomy of the region”; the limitation of the strategic presence of the US and the EU in Latin America is also a result of the limited effectiveness of their value-oriented policies in the conditions of growing geo-economic pragmatism”; and “the lack of regional homogeneity and the internal fragmentation of Latin America hinder the formation of an autonomous, common, regional strategy”.

However, according to the study, Latin America has the potential to strengthen its independent role in the international system only if it orients itself towards a scenario of

regional integration, economic diversification and strategic balancing between the USA, China and Europe.

In general, I agree that the methodology used has allowed the achievement of the results expected from the study:

1. Empirical verification of the model for the three levels – global, regional, nation-state;
2. Building a database on regional autonomy – a contribution to the methodology of international relations;
3. Comparative analysis of the different forms of systematic strategic positioning and counterbalance of global powers in the specific region;
4. Construction of scenarios for future trajectories of Latin America in the system of international relations.

The formulation of the original scientific contributions of the study also makes a good impression, something that very often makes difficulties for doctoral students. The very use of concepts such as approbation, proof, identification, disclosure speaks of an understanding of what a “scientific contribution” is, because it goes beyond the usual “description”, “systematization” or “summary”. I accept that there is a “comprehensive, systematized and up-to-date study of Latin America” in Bulgarian political science. The theory of dependence (center-periphery) and the theory of the world system are also approbated. In a comparative plan, the differences in the inter-value-oriented approaches of the EU and the USA and the pragmatic-realistic models of China and Russia are identified. The key role of economic and public diplomacy as instruments for strategic influence in the region is proven. Possible scenarios for the future development of relations between Latin America and the main global actors are formulated.

Critical notes and questions

There is no research that cannot be criticized, otherwise we would be in the realm of sacred texts. Although I believe that the presented dissertation has many significant positive qualities, I will also make some critical notes.

My first note is related to the declared scientific methodology, defined as an interdisciplinary approach that includes historical, political and economic analysis, a comparative method and secondary statistical analysis. This is a description of the typical geopolitical analysis, which by definition combines geography, politics, history and economics. It would probably be clearer for the reader if the main research approach was described as “geopolitical analysis” as the most general methodological framework,

reinforced by the more specific approaches of “structural realism” and “international systems theory”.

My second note is rather formal – in places the text is too effusive and would benefit greatly if, in the event of a possible publication, it was synthesized in many places.

Finally, there is a specific question related to the second hypothesis of “US regression” as a strategic influence in Latin America. Do we have reason to believe that President Trump’s policy towards, for example, Venezuela, is about to change this in the long term?

Conclusion

Considering the quality of the proposed text, the result of a systematic and scientific research, as well as its undoubted benefit for researchers and practitioners of international relations, I believe that Yordan Stoichkov's dissertation possesses all the necessary qualities of a scientific work for the award of the educational and scientific degree “doctor” (PhD) in 3.3. Political Science.

Signature:

(Prof. Antony Todorov, Dr. Hab.)